

SUMMARY

Kozhevnikova A. The training of masters to use the subject-subject management during the educational process at the university.

The article modifies the problem of modern higher education and vocational training specificity masters. The training of the masters specific category of «Pedagogy of higher school» in Ukraine is in the restructuring of educational content, improving the programs, training courses and new courses that meet the skill level graduate, contributed to the formation of basic professional skills. The content of the subjects does not fully reproduce the contemporary realities of society; insufficient attention is paid to the promotion of self-masters; in addition, the educational process does not always take into account the peculiarities of the subject-control. The content of educational courses «Theory and practice of higher education in Ukraine» has submitted the themes of lectures and seminars.

It is found that subject-subject management of teaching process is the interplay of the subjects (the teachers and students) of the educational process that is carried out on the basis of the subject-subject interaction for spiritual and intellectual enrichment of the participant's process.

The author defines the pedagogical conditions of implementation for the masters: the process of studying the psychological and pedagogical disciplines cycle course «Theory and Practice of Higher Vocational Education in Ukraine» during the teaching practice and constant interaction on the basis of subjectivity in the terms of the educational environment of the institution. It helps to master the students with a basic understanding of the theory and practice of the subject-subject management of teaching process their skills such an interaction and the use of a control technology of communication, to develop motivation and capacity for reflection and self-assessment in the context of the success of the subject-subject management of teaching process. For effective management of the subject-subject management of teaching process, first of all, you must possess specific knowledge and acquire professional skills that a future teacher must be prepared to the subject-subject management of teaching process.

The effectiveness of educational process largely determines the actions of the teacher – the subject of the educational process that directly affects each of its components. The formation of his motivation, skills and ability to self-improvement, his arms effective method, instilling a sense of subjectivity in the pedagogical process is a complex task, which can perform only a real expert, a teacher specially prepared for the subject-teaching process management.

Key words: *training of the masters, a lecture and seminar course, management, the subject-subject management, pedagogical effectiveness.*

УДК 378-051-047.22:005.3](477)(043.3)

Д. О. Козлов

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ У ПРОЦЕСІ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті подано теоретичне обґрунтування моделювання процесу формування управлінської компетентності магістра педагогіки вищої школи. Відстоюється думка, що мета розробки моделі полягає в необхідності відтворення ідеального образу процесу формування управлінської компетентності майбутнього викладача вищої школи в умовах магістерської підготовки. Виокремлено такі складові моделі досліджуваного процесу: концептуально-цільовий, змістово-

розвивальний, процесуально-технологічний, оцінно-результативний. Окреслено педагогічні умови ефективної реалізації моделі формування управлінської компетентності майбутнього викладача вищої школи у процесі магістерської підготовки.

Ключові слова: модель, моделювання, майбутній викладач вищої школи, управлінська компетентність, формування, магістерська підготовка.

Постановка проблеми. Не викликає заперечень те, що на сьогодні моделювання є найактуальнішим напрямом розвитку педагогічної науки. Сучасна наукова педагогічна думка щодо формування компетентного фахівця зосереджена саме на процесі моделювання, створенні моделі та впровадженні її в навчальний процес, пов'язаний із підготовкою та підвищенням кваліфікації спеціаліста. На основі реалізації процесу моделювання вчені та практики розробляють системи й технології освітньої діяльності, проектують належний професійний рівень фахівця, який має відповідати запитам сучасного інформаційного суспільства.

Аналіз актуальних досліджень. Під час дослідження соціально-педагогічних явищ, що являють собою складні системи, функціонування й розвиток яких залежить від множини чинників і взаємозв'язків, використовується метод моделювання. На думку вчених (Б. Бірюков, А. Лапунов, І. Новік, В. Налімов, В. Штофф та ін.), моделювання глибоко проникає до теоретичного осмислення та практичної діяльності людини.

На сьогодні існують ґрунтовні наукові праці стосовно моделювання в педагогіці. Наукову та практичну цінність мають роботи С. Архангельського, В. Бикова, Д. Годлевської, В. Давидова, О. Дубасенюк, О. Жукова, І. Зязюна, Н. Кузьміної, Є. Лодатко, В. Маслова, О. Мещанінова, Р. Нємова, О. Пономарьова, Л. Терлецької та ін.

Мета статті – схарактеризувати основні структурні компоненти моделі формування управлінської компетентності майбутнього викладача вищої школи у процесі магістерської підготовки.

Виклад основного матеріалу. Процес моделювання, за своєю сутністю, є опосередкованим пізнанням, перетворенням навколишньої дійсності, за умови якого об'єкт-оригінал, що вивчається, знаходиться у певній відповідності з іншим об'єктом-моделлю (модель здатна заміщувати об'єкт-оригінал на окремих ступенях пізнавального процесу).

Моделювання (англ. modeling) – спосіб дослідження будь-яких явищ, процесів або об'єктів шляхом побудови й аналізу їх моделей. У широкому розумінні, моделювання є однією з основних категорій теорії пізнання та чи не єдиним науково обґрунтованим методом наукових досліджень систем і процесів будь-якої природи в багатьох сферах людської діяльності [3].

Ми поділяємо думку В. Маслова про те, що моделювання – творчий цілеспрямований процес конструктивно-проектувальної, аналітико-синтетичної діяльності (на основі опрацювання існуючої інформації) з метою відображення об'єкта (системи) і є предметом уваги в цілому, або

його характерних складових, які визначають функціональну спрямованість об'єкта (системи), забезпечують стабільність його існування та розвитку. Моделювання здійснюється на наукових засадах системного підходу та теорії моделювання з урахуванням специфіки функціонування конкретного об'єкта. Процес моделювання здійснюється поетапно й має певний універсальний алгоритм, який щільно збігається з етапами управлінського циклу або окремими його складовими залежно від складності та типу моделювання й об'єкта (системи), що моделюється [8, 5].

Л. Терлецька справедливо вважає, що за допомогою моделювання здійснюється дослідження будь-яких явищ, процесів, у тому числі педагогічних і психолого-педагогічних, чи систем об'єктів шляхом побудови й вивчення їх складових. Моделювання дає змогу ще до безпосередньої практики в установах та організаціях перетворювати та синтезувати знання, отримані під час вивчення окремих теоретичних дисциплін, і використовувати їх для вирішення професійних завдань [16].

Переконливою є думка В. Бикова, про те, що моделювання можна визначити як одну з основних категорій теорії пізнання та чи не єдиним науково обґрунтованим методом наукових досліджень систем і процесів будь-якої природи в багатьох сферах людської діяльності [1, 375].

Отже, моделювання є динамічним явищем, яке допомагає дослідити процеси, пов'язані з формування професійної компетентності майбутнього фахівця.

В «Енциклопедії освіти» зазначено, що модель – уявна або реально реалізована система, котра відображає або відтворює об'єкт дослідження та здатна змінювати його так, що її вивчення дає нову інформацію стосовно цього об'єкта [4, 516].

Ми погоджуємося з думкою В. Маслова, що модель – суб'єктивне відтворення у свідомості людини або групи людей і зовнішнє відображення різними засобами та формами найбільш суттєвих ознак, рис та якостей, властивих конкретному об'єкту, процесу, системі та ін., які об'єктивно їм притаманні й дають загальне уявлення про феномен, що нас цікавить, чи його окремі структурні складові [8, 5].

З позицій компетентнісного підходу, який є провідним у нашому дослідженні, термін «модель» не має однозначного трактування.

А. Маркова вважає, що модель компетентності фахівця – це опис сукупності його якостей, які забезпечують успішне виконання завдань, що виникають у виробничій сфері, а також самонавчання й саморозвиток працівника [7].

Моделлю вважається еталон, зіставлення з яким дозволяє віднайти ступінь наближення окремих осіб до бажаного рівня професіоналізму, як узагальнений зразок професіонала, який є кінцевою метою діяльності

вищої школи й відповідає всім вимогам, з урахуванням змін, що знаходить своє відображення в навчальному процесі [9].

Більшість розробників піднятої нами проблеми розуміють під моделлю компетентності фахівця описовий аналог, котрий відображає основні характеристики об'єкта, що вивчається (узагальнений образ фахівця певного профілю), що не суперечить філософському визначенню моделювання [12].

Практичне здійснення зв'язку сфери освіти зі сферою праці знайшло відображення в нормативних документах, де зафіксовано вимоги до компетентності фахівця й основні характеристики його професійної діяльності. На основі цих компонентів вибудовується сюжетна канва професійної діяльності, що перетворює статичний зміст освіти на динамічний. Під час оволодіння суб'єктом нормами компетентних предметних дій і відносин людей у процесі індивідуального та спільного аналізу студент розвивається як особистість, професіонал, член суспільства [14, 36].

Навчально-виховний процес у вищій школі будується відповідно до Закону України «Про вищу освіту», галузевих стандартів вищої освіти України, Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні» від 20.01.1998 р. № 65, Інструкцій з організації, планування та ведення навчально-виховного процесу та ін., що є незаперечним доказом ефективності процесу моделювання, гарантом необхідності формування професійної компетентності майбутнього фахівця.

Освітньо-кваліфікаційна характеристика (ОКХ) та освітньо-професійна програма (ОПП) є тими документами, що визначають не лише напрям професійної спрямованості студента вищого навчального закладу, але й основний набір характеристик як особистості фахівця, так і компонентів моделі його компетентності.

Відповідно до Стандарту вищої освіти, підготовки майбутнього викладача вищої школи в межах магістерської програми «Педагогіка вищої школи», освітньо-кваліфікаційна характеристика майбутнього викладача ВНЗ є державним нормативним документом, у якому узагальнюється зміст освіти, тобто відображаються цілі освітньої та професійної підготовки, визначається місце фахівця в структурі господарства держави й формулюються вимоги до його компетентності, інших соціально важливих властивостей і якостей [13]. Освітньо-кваліфікаційна характеристика відображає соціальне замовлення на підготовку майбутнього викладача ВНЗ з урахуванням аналізу професійної діяльності та вимог до змісту освіти й навчання з боку держави та окремих замовників. Означений документ містить вимоги до професійних якостей, знань і вмінь людини, яка отримує певний освітній рівень (базову, вищу чи повну вищу освіту). Натомість освітньо-професійна програма, якою визначається зміст підготовки майбутнього викладача, передбачає перелік нормативних і вибіркових дисциплін, засвоєння яких здійснюється відповідно до структурно-логічної схеми – науково й методично обґрунтованої

послідовності їх вивчення. ОКХ і ОПП як нормативні документи є основою для створення моделі формування управлінської компетентності викладача ВНЗ.

Важливими державними документами є навчальна програма та навчальна програма дисципліни, у яких розкривається зміст освіти з кожного навчального предмету, визначаються обсяг і система наукових знань, умінь, навичок студентів, відбувається регулярний аналіз сучасного стану й розвитку відповідної галузі зі щорічним оновленням [14].

У контексті нашого дослідження важливою є думка науковців (І. Зимня, А. Маркова, Ю. Татур та ін.) про те, що побудова моделі фахівця та його професійної підготовки повинна мати системний характер, акумулюючи переваги кваліфікаційної моделі (жорстка прив'язка цілей професійної підготовки до конкретної професії – спеціальності) та компетентнісної (зв'язок цілей освіти як із виконанням конкретних професійних функцій, так і з міждисциплінарними інтегрованими вимогами до результатів освітньої діяльності) [5; 15].

Методологічним підходом, що уможлиблює побудову моделі формування управлінської компетентності викладача вищої школи, вважаємо системний підхід, оскільки моделювання передбачає взаємодію всіх структурних елементів досліджуваного об'єкта та одночасну їх інтеграцію в єдине ціле, що, власне, і є основним змістом поняття «система». Основні ознаки такого підходу – це інтеграція якостей (системність), наявність базових компонентів (складових системи), структури, функціональних характеристик окремих елементів і системи в цілому, здійснення взаємодії із середовищем та системами більш низького або високого ступеня, відносно до яких вона виступає як частина або ціле [2].

Практичне використання системного підходу в моделюванні процесу формування управлінської компетентності викладача вищої школи у процесі його магістерської підготовки передбачає обов'язкове врахування таких його аспектів:

- системно-компонентний, що полягає у виявленні елементів, які складають систему підготовки майбутнього викладача вишу;
- системно-структурний, що передбачає виявлення внутрішніх зв'язків і залежностей між елементами системи, що дозволяє отримати уявлення про внутрішню організацію системи, яка досліджується;
- системно-функціональний, що забезпечує виявлення функцій, для виконання яких створені й існують відповідні системи;
- системно-цільовий, який зумовлює визначення цілей як власне системи, так і майбутнього викладача ВНЗ, їх взаємної відповідності;
- системно-ресурсний, який забезпечує ретельне вивчення й оптимізацію ресурсів, необхідних для функціонування системи, для розв'язання означених проблем;

- системно-інтеграційний, що передбачає визначення сукупності якісних властивостей системи, які забезпечують її цілісність та особливість;
- системно-комунікаційний, який передбачає виявлення зв'язків системи з навколишнім середовищем;
- системно-історичний, який дозволяє дослідити процес виникнення, сучасний стан і перспективи розвитку досліджуваної системи.

Проблема підвищення якості вищої освіти й забезпечення оптимального входження майбутнього фахівця до соціального світу та його необхідність продуктивної адаптації в ньому, спричинила розвиток компетентнісного підходу в системі вищої освіти.

Побудова процесу підготовки фахівців у вищих навчальних закладах на засадах компетентнісного підходу передбачає його спрямованість на формування й розвиток у студентів як ключових (базових, основних), так і предметних компетенцій. Компетентнісний підхід передбачає зміщення акценту з накопичення нормативно-визначених знань, умінь і навичок до розвитку в майбутнього фахівця здатності практично діяти, застосовувати навички й досвід успішних дій у ситуаціях професійної діяльності та соціальної практики [11, 192].

Нова парадигма освіти, зміна суспільних відносин в Україні зумовила утвердження в системі вищої освіти особистісно зорієнтованого підходу.

Особистісно зорієнтоване навчання, на думку І. Якиманської, передбачає такий процес навчання, центром якого є особистість, її самобутність, самоцінність: суб'єктивний досвід кожного спочатку розкривається, потім узгоджується зі змістом освіти. Науковець справедливо вважає особистість головною дійовою особою всього освітнього процесу особистісно зорієнтованої педагогіки [17].

Пріоритетною метою нашого дослідження та показником якості підготовки майбутніх викладачів вищих навчальних закладів є сформованість їхньої управлінської компетентності як складової готовності до професійно-педагогічної діяльності та самовдосконалення. Педагогічна підтримка студентів у їхньому прагненні до саморозвитку, самореалізації у сфері майбутньої професії передбачає перехід від традиційної моделі до побудови навчального процесу на основі особистісно зорієнтованої спрямованості, що передбачає модернізацію змісту, запровадження інноваційних технологій навчання, широке використання діалогічних методів, які активізують творчий потенціал особистості студента.

На цій основі складові формування управлінської компетентності майбутнього викладача вишу можна представити у формі структурно-функціональної моделі, модулями якої виступають:

- проблемно-пізнавальний – професійно зорієнтований зміст дисциплін, предметна спеціалізація, проведення факультативів, елективних курсів, організації науково-дослідної роботи;
- процесуально-технологічний – проектні, позиційні, контекстні технології, інтерактивні методи навчальної та позанавчальної діяльності, практичної роботи студентів тощо;
- інтегративно результативний – наявність індивідуального комплексу викладача, діагностичний інструментарій моніторингу освітньої та наукової діяльності тощо [10, 18].

Основними принципами побудови даної моделі виступають діалектична взаємодія і розвиток, принципи єдності й послідовності, креативності, прогностичності, ситуативності. Основними компонентами моделі управлінської компетенції викладача вишу в умовах магістерської підготовки, на думку науковців, виступають:

- змістовий компонент (навчально-методичні комплекси з управлінських дисциплін);
- організаційно-технологічний (засоби, методи, форми включення студентів у процес вивчення управлінських дисциплін);
- рівнево-результативний (рівні, критерії, показники, діагностичні методики) [6, 116].

Під час побудови моделі формування управлінської компетентності викладача ВНЗ у процесі його магістерської підготовки, ми виходили з того, що структурними компонентами педагогічної системи є мета, зміст, форми, методи, результат, які знаходяться у взаємозв'язку та взаємодії (Н. Кузьміна). Такий підхід до реалізації піднятої проблеми дає підстави розглянути кожний з елементів окремо, з тим щоб подати цілісну систему формування управлінської компетентності майбутніх викладачів вищих навчальних закладів у магістратурі.

Отже, на нашу думку, модель експериментальної системи формування управлінської компетентності викладача вищого навчального закладу в процесі його магістерської підготовки має складатися з таких компонентів: концептуально-цільового, змістово-розвивального, процесуально-технологічного, оцінно-результативного.

Схарактеризуємо визначені складові.

Концептуально-цільовий компонент передбачає визначення призначення, постановку мети й завдань формування управлінської компетентності майбутнього викладача вищої школи, що дає уявлення про загальну векторну спрямованість магістерської підготовки.

У теперішній час формування освітніх цілей відбувається на міждержавному рівні, коли основні пріоритети освіти й цілі проголошуються в міжнародних документах і є стратегічними орієнтирами формування державної освітньої політики. Саме компетентності, на думку

багатьох міжнародних експертів, є тими індикаторами, що дозволяють визначити готовність молодшої людини до життя, її подальшого особистого розвитку й до активної участі в житті суспільства.

Мету системи формування управлінської компетентності можна розглядати на кількох рівнях. На рівні вищого навчального закладу мета підготовки майбутніх викладачів вищих навчальних закладів зумовлюється сучасними вимогами до діяльності навчальних закладів. Підготовка майбутніх педагогів вищої школи має враховувати різні аспекти соціально-педагогічному контексту, які впливають на діяльність викладача.

Мету розвитку власного професіоналізму визначає для себе кожний магістрант і цей особистісний рівень визначення мети є дуже важливим, оскільки зумовлює вмотивованість подальшого професійного зростання майбутнього викладача ВНЗ.

Концептуально-цільовий компонент віддзеркалює ідеї системного, компетентнісного, особистісно зорієнтованого підходів, провідні постулати теорії педагогічного управління та якості освіти; відповідні принципи побудови моделі (загальнометодологічні та специфічні) та її основні функції (інформаційна, систематизуюча, пізнавальна, логічна, прогностична, конструктивна, узагальнююча).

Змістово-розвивальний компонент розкриває специфіку формування управлінської компетентності майбутнього викладача ВНЗ, виокремлює об'єкти, процеси чи явища, які зумовлюють особливості здійснення підготовки майбутніх викладачів ВНЗ, визначає проблеми, у яких віддзеркалюються потреби їхнього саморозвитку, самовдосконалення.

Зміст формування управлінської компетентності майбутніх викладачів вищих навчальних закладів має відбивати сутність управлінських компетенцій, тобто охоплювати знання, уміння, навички, які є необхідними для здійснення ефективного педагогічного процесу. Крім того, усталене в педагогічній науці розуміння змісту освіти як відображення всіх елементів соціального досвіду (Ю. Бабанський, І. Лернер, О. Савченко, М. Скаткін, А. Хуторський та ін.) спонукає до того, щоб не обмежувати підготовку майбутніх викладачів ВНЗ лише педагогічними аспектами, а й створити передумови для їх цілісного розвитку професіоналізму, важливими складовими якого є управлінська компетентність. Такий підхід ґрунтується на філософських, педагогічних, акмеологічних концепціях професіоналізму (Т. Сорочан) та формується на основі системного, компетентнісного, особистісно зорієнтованого підходів.

Моделюючи систему формування управлінської компетентності майбутніх викладачів ВНЗ у системі магістерської підготовки, ми орієнтувались у визначенні змісту на сутність управлінських компетенцій, тобто, що саме мають знати й уміти викладачі для здійснення професійного педагогічного управління.

Процесуально-технологічний. Важливим компонентом педагогічної системи є форми, методи, технології, за допомогою яких розкривається зміст і досягається мета формування управлінської компетентності майбутніх викладачів ВНЗ. У педагогічному словнику зазначено, що метод – спосіб досягнення певної мети, розв'язання конкретного завдання, сукупність засобів чи операцій практичного або теоретичного освоєння (пізнання) дійсності. Академік О. Савченко конкретизує сутність поняття методу навчання як способу досягнення навчальної мети, системи послідовних, взаємопов'язаних дій учителя й учнів, які забезпечують засвоєння змісту освіти. Таке тлумачення співвідноситься з концептуальними засадами побудови системи формування управлінської компетентності викладача вищої школи, відповідно до яких у магістерській підготовці слід віддавати перевагу тим методам, які спонукають майбутніх фахівців до активного опанування виокремленого змісту освіти.

Оцінно-результативний блок моделі формування управлінської компетентності майбутнього викладача вишу дозволяє виявити результати процесу формування управлінської компетентності на основі визначених критеріїв і показників у межах кваліметричного підходу. Зазначимо, що використання, поряд із нормативним, критеріального оцінювання, посилює об'єктивність висновків. Наявність критеріального апарату, розробленого для визначення рівня сформованості управлінської компетентності майбутнього викладача ВНЗ, дозволяє не лише оцінити можливість досягнення запланованих цілей і результатів, а й прогнозувати подальший розвиток педагогічної системи.

Важливою складовою моделювання процесу формування управлінської компетентності магістра педагогіки вищої школи є визначення педагогічних умов, реалізація яких забезпечує його ефективність.

Вважаємо, що педагогічними умовами ефективної реалізації означеного процесу можуть бути:

1) створення комфортного освітнього середовища, що ґрунтується на педагогічній взаємодії, співробітництві й співтворчості викладача та студентів;

2) запровадження моніторингового дослідження динаміки формування управлінської компетентності майбутніх викладачів вищого навчального закладу на основі кваліметричного підходу;

3) технологізація процесу формування управлінської компетентності викладача вищої школи на основі програмно-цільового управління;

4) посилення практичної складової магістерської підготовки майбутніх викладачів вищої школи шляхом запровадження інноваційного навчально-методичного забезпечення.

Висновки. Проведений аналіз наукових джерел забезпечив можливість виокремлення теоретичного підґрунтя побудови моделі

формування управлінської компетентності майбутнього викладача вищого навчального закладу. Модель визначено як суб'єктивне відтворення у свідомості людини й зовнішнє відображення найбільш суттєвих ознак, рис і якостей, властивих конкретному об'єкту, процесу, системі, які об'єктивно їм притаманні й дають загальне уявлення про цей феномен. Моделювання, відповідно, розглядається як творчий цілеспрямований процес конструктивно-проектувальної, аналітико-синтетичної діяльності з метою відображення об'єкта (системи) в цілому або його сутнісних складових, які визначають функціональну спрямованість об'єкта (системи), забезпечують стабільність його (її) існування й розвитку. Отже, мета розробки моделі процесу формування управлінської компетентності майбутнього викладача вищої школи у процесі магістерської підготовки полягає в необхідності відтворення його ідеального образу в умовах магістратури, її зумовленістю методологією системного, компетентнісного, особистісно зорієнтованого підходів. Розроблена модель формування управлінської компетентності майбутнього викладача вищої школи містить такі компоненти: концептуально-цільовий, змістово-розвивальний, процесуально-технологічний, оцінно-результативний.

У зв'язку зі зміною соціально-економічних умов перспективним бачиться розробка оптимальної моделі вибудови професійної компетентності майбутнього викладача вищої школи як менеджера інноваційних освітніх процесів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : [монографія] / Валерій Юхимович Биков. – К. : Атіка, 2009. – 684 с/
2. Биков В. Ю. Системно-структурні засади забезпечення якості професійної освіти / В. Ю. Биков // Зб. наук. праць. – Донецьк : Либідь, 2001. – С. 269–273.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2002. – 1426 с.
4. Енциклопедія освіти України / Акад. пед. наук України ; голов. ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – С. 516.
5. Зимняя И. А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании / И. А. Зимняя. - М. : Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 42 с.
6. Колодезникова С. И. Управленческая компетентность как ключевой фактор в профессиональном становлении специалиста вуза / С. И. Колодезникова, Е. Н. Неустроева // Вектор науки ТГУ, 2011. – № 2 (5). – С. 114–118.
7. Маркова А. К. Психология профессионализма / А. К. Маркова. – М., 1996. – 308 с.
8. Маслов В. Моделювання у теоретичній і практичній діяльності в педагогіці / В. Маслов // Післядипломна освіта в Україні. – 2008. – Черв. – С. 3–9.
9. Мелик-Гайказян И. Моделирование образовательных систем: исследовательская программа / И. Мелик-Гайказян // Высшее образование в России. – 2008. – № 9. – С. 89–94.

10. Мікульонок І. Про професійно-кваліфікаційні вимоги до посад науково-педагогічних працівників / І. Мікульонок // Вища школа. – 2013. – № 12 (114). – С. 15–22.
11. Наукові підходи до педагогічних досліджень : колективна монографія / за заг. ред. д. пед. наук, професора, чл.-кор. НАПН України В. І. Лозової. – Харків : Вид-во Віровець А. П. «Апостроф», 2012. – 348 с.
12. Новейший философский словарь. – 3-е изд., исправ. – Мн. : Книжный Дом, 2003. – 1280 с. – (Мир энциклопедий).
13. Підготовка магістра за спеціальністю специфічних категорій 8.000005 «Педагогіка вищої школи» кваліфікації 231 «Викладач університетів та вищих навчальних закладів» / Галузевий стандарт вищої освіти України. - Видання офіційне. – К. : МОН України, 2005. – 34 с.
14. Пономарьов О. С. Моделювання діяльності фахівця : підруч. / О. С. Пономарьов, О. М. Касьянова. – Х. : НТУ «ХПІ» ; Вид-во ФОП Тагаєв П. О., 2011. – 236 с.
15. Татур Ю. Г. Компетентный подход в описании результатов и проектирование стандартов высшего профессионального образования / Ю. Г. Татур. – М., 2004. – 16 с.
16. Терлецька Л. Г. Тренінг партнерського спілкування: Практикум з основ моделювання рольових ігор у навчанні практичних психологів: психологія навчання [Текст] / Л. Г. Терлецька // Психологічна газета : ТОВ «Мікрос-СВС». – 2004. - № 9 (травень). – С. 2-20.
17. Якиманская И. Личностно ориентированная школа: критерии и процедуры анализа и оценки ее деятельности / И. Якиманская // Директор школы. – 2003. – № 6. – С. 27–34.

РЕЗЮМЕ

Козлов Д. А. Теоретическое обоснование модели формирования управленческой компетентности будущего преподавателя высшей школы в процессе магистерской подготовки.

В статье представлено теоретическое обоснование моделирования процесса формирования управленческой компетентности магистра педагогики высшей школы. Отстаивается мнение, что цель разработки модели заключается в необходимости воссоздания идеального образа процесса формирования управленческой компетентности будущего преподавателя высшей школы в условиях магистерской подготовки. Выделены такие составляющие модели исследуемого процесса: концептуально-целевой, содержательно-развивающий, процессуально-технологический, оценочно-результативный. Определены педагогические условия эффективной реализации модели формирования управленческой компетентности будущего преподавателя высшей школы в процессе магистерской подготовки.

Ключевые слова: модель, моделирование, будущий преподаватель высшей школы, управленческая компетентность, формирование, магистерская подготовка.

SUMMARY

Kozlov D. Theoretical grounding of administrative competence formation model of a future higher school teacher in the process of master's preparation.

The theoretical grounding of administrative competence formation of higher school teachers is given in the article. The idea is defended, that the aim of the model development consists of the necessity of administrative competence formation of a future higher school teacher image in the conditions of master's degree preparation.

The following components of the investigated process are distinguished: conceptually having a special purpose, semantically-developing, judicially-technological, evaluation-effective.

A conceptually-having a special purpose component envisages determination of a setting, a goal and the tasks of administrative competence formation of a future higher school teacher that gives an idea about the general vectorial orientation of master's degree preparation.

The conceptually-having a special purpose component reflects a system idea, competence, personality orientated approaches, leading postulates of theory of pedagogical management and quality of education. Judicially-technological is an important component of the pedagogical system and includes forms, methods, technologies by means of that maintenance opens up and arrived at aim of formation of administrative competence of future teachers of higher education institutions.

Evaluation-effective block of the model of administrative competence formation of a future teacher allows to reduce the results of the process of administrative competence forming on the basis of certain criteria and indexes, within the limits of qualimetric approach. The pedagogical terms of effective administrative competence formation of model realization of a future higher school teacher in the process of master's degree preparation are outlined.

The analysis of scientific sources has provided the possibility of removing the theoretical basis of constructing model of competence of a future teacher of higher education. The model is defined as a subjective reproduction in the mind and the external display the most essential features, characteristics and qualities to a particular object, process, system, objectively inherent in them and give an overview of this phenomenon. Modeling is considered as a creative process of design-focused designing, analytic-synthetic activity to reflect the object (system) as a whole or its essential components that determine the functional orientation of the object (system) providing the stability of his (her) existence and development. Thus, the purpose of the model development process of formation of competence of a future high school teacher in the master's degree preparation is the need to play its ideal image in terms of magistracy, its conditionality system methodology, competence, individually oriented approaches.

Key words: *a model, design, a future teacher of higher school, administrative competence, formation, master's degree preparation.*

УДК 37.005.22:316.464

І. А. Чистякова

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

РОЗВИТОК КОЛЕКТИВНОГО ЛІДЕРСТВА В ТЕОРІЇ МЕРЕЖЕВОГО УПРАВЛІННЯ У ВИЩІЙ ОСВІТІ

Стаття присвячена розгляду проблеми розвитку колективного лідерства в теорії мережевого управління у вищій освіті. З'ясовано сутність понять «лідерство», «дистрибутивне лідерство», «колективне лідерство», «мережеве управління». Проаналізовано інституційні підходи до лідерства. Визначено критерії відбору дистрибутивних лідерів. Окреслено переваги та проблеми дистрибутивного лідерства. Представлено нові пріоритети розвитку дистрибутивного лідерства в теорії мережевого управління у вищій освіті. Виявлено особливості розвитку дистрибутивного лідерства.

Ключові слова: *лідерство, колективне лідерство, дистрибутивне лідерство, мережеве управління, вища освіта.*

Постановка проблеми. Зроблені протягом усього ХХ століття відкриття та винаходи змінили світ настільки, що держава як структура, що